

Version 2020-03-06

Folkhälsorådet 2020-2022

Arbetsätt och fokusområde

Innehåll

Folkhälsorådet i Hylte	2
Rådets övergripande syfte	2
Representation	2
Arbetsätt	2
Förutsättningar	2
Roller	3
Prioriterat fokusområde 2020-2022	3
Inriktningsmål	3
Indikatorer att följa	4
Utgångspunkter	4
Hylte Vision 2040	5
Tillväxtstrategi för Halland 2014-2020	5
Social Hållbarhet och Folkhälsa	5
Agenda 2030	6
Folkhälsopolitiska mål	7
Barnrättsperspektivet	7
Delaktighet	8
Delaktighetstrappan	9
Källor	11

Folkhälsorådet i Hylte

Folkhälsorådets uppgift är att skapa förutsättningar för ett välfungerande tvärsektorielt arbete kring frågor som rör social hållbarhet och folkhälsa i Hylte.

Folkhälsorådet är ett rådgivande organ utan ekonomiska medel där representanter från Kommunstyrelsen, kommunens nämnder, Region Hallands lokala nämnd i Hylte samt tjänstepersoner från kommunen och regionen, lyfter upp och diskuterar frågor som rör jämlik hälsa och social hållbarhet, med strävan att finna gemensamma områden att kraftsamla kring.

Rådets övergripande syfte

Folkhälsorådet ska verka för att det finns samhällseliga förutsättningar för en god och jämlik hälsa i befolkningen i Hylte kommun. Arbetet ska sätta invånarens livsvillkor och hälsa i fokus och rikta uppmärksamhet på insatser som bidrar till en socialt hållbar samhällsutveckling utifrån Agenda 2030, de globala målen och intentionerna i FN:s konvention om barnets rättigheter.

Representation

I rådet ingår representanter från

- Region Hallands lokala nämnd i Hylte
- Kommunstyrelsen
- Kultur- och folkhälsonämnden
- Samhällsbyggnadsnämnden
- Barn- och ungdomsnämnden
- Omsorgsnämnden

Utvalda tjänstepersoner från region och kommun

Arbetsätt

Folkhälsorådet ska:

- Omvärldsbevaka och sprida kunskap om jämlik hälsa och social hållbarhet samt skapa förutsättningar för ett gemensamt, långsiktigt, och strategiskt arbete.
- Följa, bidra och uppmuntra arbete som bidrar till en jämlik hälsa.
- Arbeta för att barnperspektivet uppmärksammas och beaktas i frågor där barn och unga berörs samt att ungas inflytande och delaktighet stärks.
- Verka för att samtidiga och samordnade insatser genomförs på ett systematiskt sätt i samverkan mellan kommunens nämnder, Region Hallands lokala nämnd i Hylte och civilsamhället.
- Folkhälsorådet kan fungera som referensgrupp för gemensamma projekt.

Förutsättningar

- En beredning bestående av ordförande och vice ordförande i folkhälsorådet samt tillhörande tjänstepersoner planerar och förbereder rådets sammanträden.
- Rådet sammanträder fyra gånger per år och sammankallas av rådets ordförande.

- Dagordningen ska framförallt utgå från det valda fokusområdet.
- Protokoll ska föras samt delges som informationsärende i samtliga nämnder.

Roller

Politikers roll är att:

- Verka för att beslut inom respektive organisation främjar en jämlik hälsa genom att uppmärksamma behov, initiera utvecklingsfrågor, efterfråga långsiktiga lösningar och systematiska insatser.
- Förmedla gemensamma överenskommelser och information mellan folkhälsorådet och de nämnder och verksamheter de företräder, för att nämnderna i sin tur ska besluta i frågorna.

Tjänstepersoners roll är att:

- Tillsammans med beredningen planera och förbereda rådets möten.
- Processleda rådets övergripande arbete och aktiviteter.
- Bistå rådet som sakkunniga inom folkhälsa och social hållbarhet.

Prioriterat fokusområde 2020-2022

Folkhälsorådet har valt att fokusera sitt arbete på **delaktighet** under perioden. Området berör samtliga av de representerade nämnderna/styrelserna och är en fråga som kräver uppmärksamhet från alla samhällets aktörer. Fokusområdet ingår i målområde 7 - *Kontroll, inflytande och delaktighet* i den nationella folkhälsopolitiken samt mål 16 - *Fredliga och inkluderade samhällen* av de globala målen.

Inriktningsmål

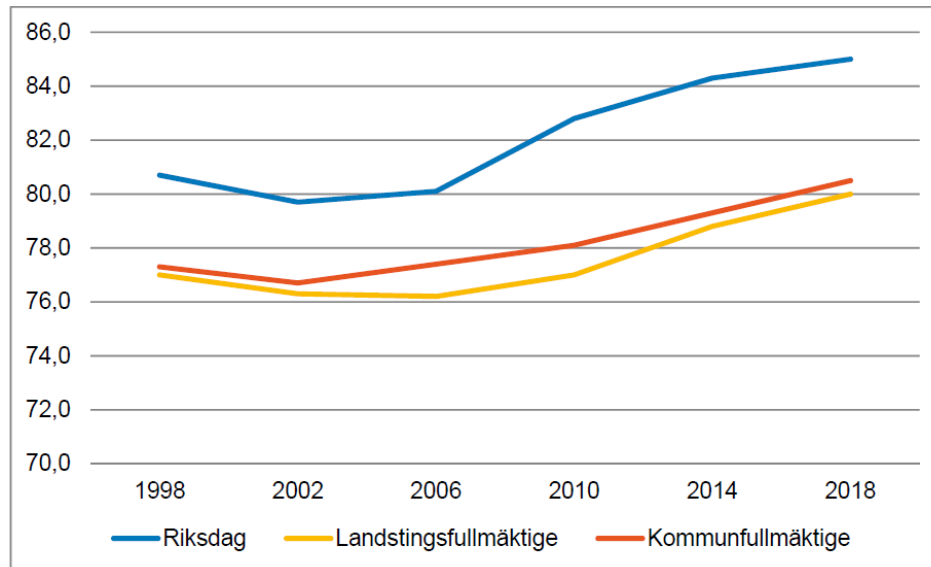
Kunskap om vikten av invånares delaktighet ska öka

Invånarnas upplevelse av delaktighet ska öka

Indikatorer att följa

- Valdeltagande

Källa: SCB

- **Andel unga som anser att de har mycket stora/ganska stora möjligheter att föra fram sina åsikter till dem som bestämmer i kommunen. (lupp)**

2014	2018
18,9 %	20,5 %

Statistik uppdelat på kön finns inte att tillgå från 2014. 2018 var det 24 % av tjejerna och 17 % av killarna som svarade att de har mycket stora/ganska stora möjligheter att föra fram sina åsikter till dem som bestämmer i kommunen.

- **Andel unga som svarat att påståendet ”Jag har fått veta vad eleverna ska ha inflytande över/ska kunna påverka i skolan” stämmer till stor del eller stämmer helt (lupp).**

2014	2018
35 %	34 %

2018 var det 31 % av tjejerna och 37 % av killarna som svarade att de helt eller stor del har fått veta vad de ska ha inflytande över/ska kunna påverka i skolan.

Utgångspunkter

Viktiga utgångspunkter i arbetet är Hylte kommuns [Vision 2040](#) och Hallands [Tillväxtstrategi](#).

Hylte Vision 2040

Visionen har utvecklats för fem områden, *Omsorg, Boende, Utbildning, Näringsliv och Kommunikationer* och antogs av Kommunfullmäktige 2016. Det som direkt berör folkhälsorådets område är:

- Att växa upp här är tryggt, stimulerande och skapar goda förutsättningar för livet.
- Hyltes attraktivitet ger stolthet och demokratin är levande.
- I Hylte vill vi ge varje barn en god start i livet och fortsatt goda förutsättningar genom skolåren.
- Kommunen har hittat strukturer och arbetsformer i sitt integrationsarbete som ger goda resultat för såväl individen som för samhället i stort. Här finns en välkomnande medmänsklighet.
- I samverkan med ett aktivt föreningsliv har mötesplatser utvecklats, för unga, för gamla och för olika intressen, men också för möten över gränserna.

Tillväxtstrategi för Halland 2014-2020

Tillväxtstrategin för Halland pekar ut riktningen för att Halland ska bli en mer attraktiv, inkluderande och konkurrenskraftig region. Tillväxtstrategin är uppbyggd på mål, strategiska val och prioriteringar. Här följer de två mål med tillhörande strategiska val och prioriteringar som har tydligast koppling till folkhälsorådets arbete:

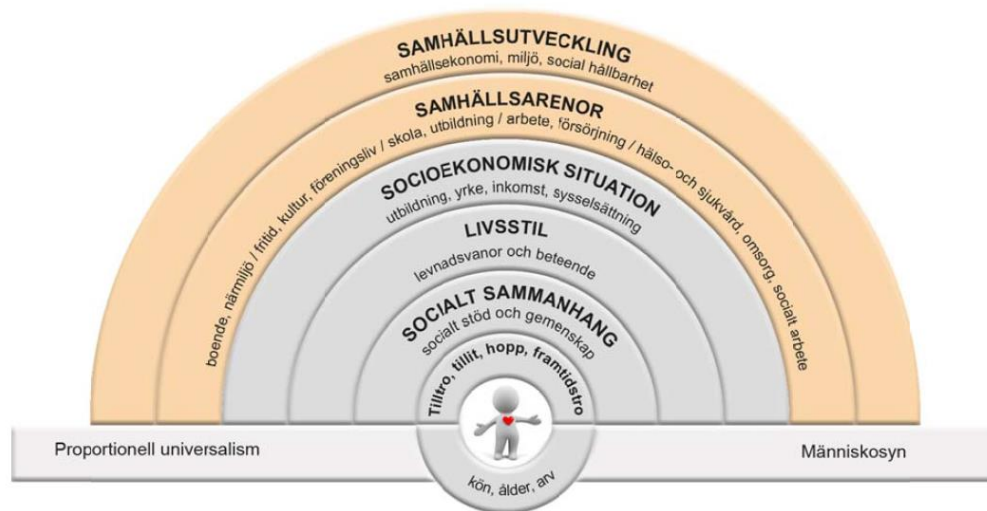

Social Hållbarhet och Folkhälsa

Social hållbarhet har sitt ursprung i Brundtlandkommissionens rapport "Vår Gemensamma Framtid" som skrevs 1987. I rapporten definieras hållbar utveckling som "en utveckling som tillfredsställer dagens behov utan att äventyra kommande generationers möjligheter att tillfredsställa sina behov". Ett socialt hållbart samhälle är ett samhälle där människor lever ett gott liv med god hälsa, utan orättfärdiga skillnader. Det är ett samhälle med hög tolerans där människors lika värde står i centrum, vilket kräver att människor känner tillit och förtroende

och är delaktiga i samhällsutvecklingen. Social hållbarhet har en avgörande betydelse för det demokratiska samhället och är helt nödvändig ur ett samhällsekonomiskt perspektiv.

Folkhälsa handlar om goda och likvärdiga livsvillkor för hela befolkningen, och att de skillnader som finns ska vara så små som möjligt. När levnadsvillkoren försämras för vissa grupper, försämras folkhälsan. Om skillnaderna i livsvillkor minskar, förbättras den. Vi talar ofta om ohälsans orsaker men rör oss då på en ganska ytlig nivå. Det är viktigt att också tala om "orsakernas orsak", det vill säga de strukturella skillnaderna i samhället och om människors olika livsvillkor.

Figur 1. "Östgötamodellen för jämlik hälsa – ett samspel mellan individ, miljö och samhälle". Framtagen av Jolanda van Vliet och Margareta Kristenson, 2014; baserad på hälsans bestämningsfaktorer av Dahlgren och Whitehead, 1991

Agenda 2030

Agenda 2030 består av 17 globala mål med 169 delmål som ska ses som odelbara. Inget mål kan uppnås på bekostnad av ett annat. Det innebär att de tre dimensionerna av hållbarhet – ekonomisk, social och ekologisk – är jämlika.

Alla Sveriges kommuner och regioner har ett gemensamt uppdrag att arbeta med Agenda 2030 och de globala målen. Utmaningarna är globala men lösningarnas oftast lokala.

Delaktighet och engagemang på lokal och regional nivå är därför centralt för att kunna uppfylla åtagandena i Agenda 2030.

Agendan har som mål att hjälpa oss nå fyra fantastiska saker;

- avskaffa extrem fattigdom
- minska ojämlikheter och ojämställdhet
- främja fred och rättvisa
- lösa klimatkrisen

Folkhälsoarbetet är ett exempel på område inom Agenda 2030 där kommun och region behöver arbeta så väl konkret och operativt som långsiktigt och strategiskt. Det handlar bland annat om insatser för att förebygga psykisk ohälsa, öka delaktighet och tillgänglighet samt insatser för hållbar samhällsutveckling.

Folkhälsopolitiska mål

Det övergripande målet för folkhälsopolitiken har ett tydligt fokus på jämlik hälsa. Målet är att folkhälsopolitiken ska skapa samhälleliga förutsättningar för en god och jämlik hälsa i hela befolkningen och sluta de påverkbara hälsoklyftorna inom en generation, enligt Proposition 2017/18:249 god och jämlik hälsa – en utvecklad folkhälsopolitik.

Folkhälsopolitikens sektorsövergripande mål- och uppföljningsstruktur består av åtta målområden.

1. Det tidiga livets villkor
2. Kunskaper, kompetenser och utbildning
3. Arbete, arbetsförhållanden och arbetsmiljö
4. Inkomster och försörjningsmöjligheter
5. Boende och närmiljö
6. Levnadsvanor
7. Kontroll, inflytande och delaktighet
8. En jämlik och hälsofrämjande hälso- och sjukvård

De första sju målområdena utgör livsområden som omfattar viktiga resurser för en god och jämlik hälsa men också inriktning på arbete som främjar god och jämlik hälsa. Det åttonde målområdet betonar vikten av att hälso- och sjukvårdens verksamhet bör bli bättre på att motverka skillnader mellan sociala grupper vad gäller insjuknande, behandling och konsekvenser av sjukdom och ohälsa.

Barnrättsperspektivet

Målet för den nationella barnrättspolitiken är att barn ska respekteras och ges möjlighet till utveckling och trygghet samt delaktighet och inflytande. Sedan 1 januari 2020 är barnkonventionen lag i Sverige. Det är ett sätt att skapa en grund för ett mer barnrättsbaserat synsätt i all offentlig verksamhet.

Fyra av sakartiklarna i barnkonventionen är vägledande för hur helheten ska tolkas. Artikel 2, 3, 6 och 12 kallas för de fyra grundprinciperna. När man läser alla övriga artiklar ska man läsa dem med grundprinciperna ”som glasögon”.

- Artikel 2 handlar om alla barns lika värde och rättigheter. Ingen får diskrimineras. Barnkonventionen gäller för alla barn som befinner sig i ett land som har ratificerat den.
- Artikel 3 anger att det i alla åtgärder som rör barn i första hand ska beaktas vad som bedöms vara barnets bästa. Vad som är barnets bästa måste avgöras i varje enskilt fall och hänsyn ska tas till barnets egen åsikt och erfarenhet.
- Artikel 6 understryker varje barns rätt till liv, överlevnad och utveckling. Artikeln handlar inte bara om barnets fysiska hälsa utan också om den andliga, moraliska, psykiska och sociala utvecklingen.
- Artikel 12 lyfter fram barnets rätt att bilda och uttrycka sina åsikter och få dem beaktade i alla frågor som berör honom eller henne. När åsikterna beaktas ska hänsyn tas till barnets ålder och mognad.

Delaktighet

Att människor har kontroll över sitt eget liv, tillit till andra, inflytande och delaktighet i samhället är centrala områden för att uppnå jämlik hälsa. Att vara del i ett socialt sammanhang, ingå i sociala nätverk, att känna delaktighet och bli sedd och hörd är centrala skyddsfaktorer för hälsan. Delaktighet skapar även ökad respekt mellan människor och stärker därmed sammanhållningen i ett samhälle.

Kontroll och inflytande är faktorer som är starkt kopplade till självförtroende och självkänsla. När individer och grupper upplever att de saknar kontroll och inflytande över sina egna livsvillkor och utvecklingen av samhället i stort uppstår en känsla av utanförskap och maktlöshet. Destruktiva handlingar som t.ex. våld kan böttna i känslor av utanförskap, diskriminering, frustration och maktlöshet. Sambandet går även åt det andra hållet; en god och jämlik hälsa kan bidra till ökad och mer jämlik kontroll, inflytande och delaktighet och ett ökat handlingsutrymme. Dessa centrala skyddsfaktorer kan påverkas på olika nivåer i samhället.

Det finns tydliga socioekonomiska skillnader vad gäller grad/nivå av inflytande och delaktighet i Sverige. För att åstadkomma en god och jämlik hälsa bör arbetet inriktas på att främja alla individers – oavsett socioekonomisk bakgrund, kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsförmåga, sexuell läggning, ålder eller geografisk hemvist – möjligheter till inflytande och delaktighet i samhället och i det dagliga livet. Individer och grupper som i lägre utsträckning än andra har möjlighet till kontroll, inflytande och delaktighet bör särskilt prioriteras. Centralt för arbete för en god och jämlik hälsa är:

- ett jämlikt deltagande i demokratiska processer
- ett jämlikt deltagande i det civila samhället
- arbetet för de mänskliga rättigheterna och med att motverka diskriminering och annan kränkande behandling samt frihet från hot och våld
- sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter.

Att invånare är delaktiga leder till:

- bättre beslut som stämmer överens med vad som efterfrågas och därmed ökar kvalitén.
- ökad tilltro till det offentliga. Bättre förståelsen till kommunens uppdrag, politiker och tjänstepersoner. Invånare kan komma att känna ett större ansvar för de offentliga resurserna och hur de bäst kan användas.
- ökat samhällsengagemang, politiskt intresse samt kunskap om de demokratiska processerna.
- ökad Känslan av sammanhang (KASAM). Delaktighet bidrar till att individer finns i sammanhang där de känner att de kan påverka sin situation och känner tillhörighet och meningsfullhet.

Delaktighetstrappan

Delaktighetstrappan bygger i stora delar på Sherry Arnsteins delaktighetsstege och har tagits fram av SKR (Sveriges kommuner och regioner). Den kan användas för att tydliggöra olika nivåer av delaktighet. Det finns ingen nivå som är bättre än någon annan och det är inte meningen att ta ett trappsteg i taget utan graden av delaktighet sätts utifrån syftet.

För att tydligt se vad de olika stegen på trappan kännetecknas av, vad invånaren får göra och exempel på metoder så är följande delaktighetsspektrum till hjälp.

Nivå av delaktighet	Kännetecknen	Du får	Metod-exempel
INFORMATION	Envägskommunikation, skriftlig eller muntlig	Veta	Utskick, trycksaker, film, informationsmöte
KONSULTATION	Inhämta synpunkter i specifik fråga, ofta punktinsatser	Tycka	Enkät, PMI, områdesvandring
DIALOG	Ömsesidigt utbyte av tankar, gemensamt lärande, flera tillfällen	Resonera	Dialogcafé, Mitt xxx AB, idéverkstad
INFLYTANDE	Planerar och genomför konkreta aktiviteter	Påverka och genomföra	Framtidsverkstad, arbetsgrupp
MEDBESLUTANDE	Gemensamt beslutsfattande	Bestämma	Rådslag, medborgarbudget

Källor

Proposition 2017/18:249 god och jämlik hälsa – en utvecklad folkhälsopolitik.

[Folkhälsomyndigheten - Mötesplats social hållbarhet](#)

Jan Linde *Folkhälsa är politik*, Svensk förening för Folkhälsoarbete

[Barnombudsmannen](#)

[Handbok i delaktighet, Halmstad kommun.](#)

